

Protokoll fört vid enskild föredragning

Social- och miljöavdelningen
Allmänna byrån, S1

Beslutande
Minister
Arsim Zekaj

Föredragande
Avdelningschef
Otto Ilmonen

Justerat
Omedelbart

Nr 3

Skrivelse gällande brister i lagstiftningen antagen genom
riksdagens svar RSv 66/2022 rd - RP 56/2021 rd, RP
18/2022 rd.

ÅLR 2022/7772

12 S1

Beslut

Landskapsregeringen beslöt skicka till social- och hälsoministeriet ett brev om fortsatt samarbete i syfte att formulera fungerande regleringar med hänvisning till rikets social- och hälsovårdsreform, **bilaga S125E03**.

Hänvisning

Skrivelse gällande brister i lagstiftningen antagen genom riksdagens svar RSv 66/2022 rd - RP 56/2021 rd, RP 18/2022 rd

Social- och hälsovårdsministeriet

Pb 33

FI-00023 STATSRÅDET

Kontaktperson

Otto Ilmonen, telefon +358 (0)18 25260
otto.ilmonen@regeringen.ax

registratorskontoret.shm@gov.fi

Ärende

Brister i lagstiftningen antagen genom riksdagens svar RSv 66/2022 rd - RP 56/2021 rd, RP 18/2022 rd

Ålands landskapsregering har, efter en genomgång av de ändringar som antagits av riksdagen, genom RSv 66/2022 rd - RP 56/2021 rd, RP 18/2022 rd, i lagstiftning rörande socialvård och hälso- och sjukvård och till denna anknuten lagstiftning, kunnat konstatera ett antal oklarheter och brister som enligt landskapsregeringen behöver åtgärdas för att lagstiftningen som avsett ska kunna tillämpas på Åland.

Landskapsregeringen har genom ett brev till social- och hälsovårdsministeriet daterat den 7.10.2022 påtalat behovet av lagstiftningsändringar med tanke på att det ska finnas legal grund för den faktiska förvaltningsutövning som myndigheter på Åland behöver utföra även efter den 1.1.2023.

Social- och hälsovårdsministeriet har den 27.10.2022/15.11.2022 besvarat landskapsregeringens brev (VN/20323/2020, VN/26558/2022). Ministeriet har även den 19.6.2024 till landskapsregeringen inlämnat sina kommentarer och lösningsförslag till de av landskapsregeringen identifierade bristfälligheterna. Landskapsregeringens bedömning är att en del av de oklarheter och bristfälligheter som identifierats av landskapsregeringen kvarstår även efter ministeriets svar.

Landskapsregeringen har i samband med samarbetsmötet mellan landskapsregeringen och social- och hälsovårdsministeriet den 24 februari 2025 påtalat det fortsatta behovet av att åtgärda ovannämnda brister. Under samarbetsmötet kom parterna överens om att fortsätta beredningsarbetet på tjänstemannanivå i syfte att formulera fungerande regleringar. Som underlag till detta arbete har landskapsregeringen sammanställt de aktuella lagstiftningsbehoven med prioriteringar (bilaga).

Landskapsregeringen ser det vara av yttersta vikt, inte bara att de problem som framgår av bilagan hanteras av social- och hälsovårdsministeriet, utan att man säkerställer att motsvarande problem undviks i ny eller reviderad lagstiftning. Till exempel är barnskyddslagen (FFS 417/2007) en lag av blandad behörighet där det här behovet är markant.

Landskapsregeringen anser det vara viktigt att det fortsatta beredningsarbetet inleds utan dröjsmål och ser därför framemot att ministeriet snarast utser sina representanter till uppdraget samt sammankallar till behövliga arbetsmöten.

Minister

Arsim Zekaj

Avdelningschef

Otto Ilmonen

BILAGA

Prioriteringar SOTE-100 mars 2025

FÖR KÄNNEDOM

Självstyrelsepolitiska nämnden, sjpn@lagtinget.ax
Riksdagsledamot Mats Löfström, mats.lofstrom@riksdagen.fi
Ålands hälso- och sjukvård, registrator@ahs.ax
Kommunernas socialtjänst k.f., info@kst.ax

Version 27.3.2025

Prioriteringar SOTE-100

Problemområde	Lag	Prioritering	Kommentar/motivering
Administrativa ingrepp	Mentalvårdslagen (FFS 1990/1116)	Hög	Oklart om Ålands hälso- och sjukvård (läkare vid Ålands hälso- och sjukvård) har rätt att fatta beslut om vård på grund av hälsorisk, emedan 3 § utpekar välfärdsområdet som ansvarig myndighet. Fler problematiska bestämmelser finns genom att 3 § specifikt utpekar välfärdsområdet som ansvarig myndighet. Även problematiskt att polisen inte ger handräckning. Statens ämbetsverk på Åland har sedan välfärdsområdesreformen trädde i kraft ordnat med förordnanden. Förslagen RFV reform avser att ändra Statens ämbetsverk på Åland befogenheter och detta kommer falla bort vid ingången av år 2026 om lagförslaget går igenom.
Administrativa ingrepp	Lag om tillsynen över social- och hälsovården (FFS 741/2023)	Hög	Statens behöriga myndighet (på Åland) har varken en rätt eller skyldighet att tillsyna administrativa ingrepp i den personliga friheten inom verksamheter på Åland (socialvård och hälso- och sjukvård)
Administrativa ingrepp	Lag om missbrukarvård (FFS 41/1986)	Hög	Oklart om Ålands hälso- och sjukvård (läkare vid Ålands hälso- och sjukvård) har rätt att fatta beslut om vård på grund av hälsorisk, emedan 3 § utpekar välfärdsområdet som ansvarig myndighet. Vård på grund av hälsorisk 11 § hänger ihop med 3 § som nämns i stycket ovan.
Administrativa ingrepp	Lag angående specialomsorger om utvecklingsstörda (FFS 519/1977) 1b §	Hög	Lagen ska omfatta alla behöriga myndigheter på Åland inom socialvård och hälso-och sjukvård, till den del lagen berör administrativa ingrepp i den personliga friheten Behörighetsgränsöverskridning gällande 1b §

Problemområde	Lag	Prioritering	Kommentar/motivering
Myndighets-samarbete	Lag om tolkningstjänst för handikappade personer (FFS 133/2010) 24 § 1 mom 6 p.	Låg	Behov av sekretessbrytande bestämmelse så att FPA har rätt lämna ut uppgifter till behöriga myndigheter på Åland inom socialvården och hälso- och sjukvården.
Myndighets-samarbete	Lag om ordnande av social- och hälsovård FFS 612/2021	Medel	Samarbetsavtal mellan kommunerna på Åland och kommunerna och välfärdsområden i riket.
Myndighets-samarbete	Lag om ordnande av social- och hälsovård FFS 612/2021 54 §	Medel	Övergång av organiseringsansvaret när en person flyttar mellan kommunerna på Åland och välfärdsområde/kommun i riket.
Myndighets-samarbete	Lagen om ordnande av utredningar av sexual- och misshandels-brott mot barn (1009/2008)	Hög	Tidigare har det funnits avtal, från 2015, vilken upphörde att gälla när avtalsparten försvann i och med välfärdsområdesreformen. Lagstiftningsarbete på gång i riket men även avtal behöver tas fram.
Ersättningar	Lag om ordnande av social- och hälsovård FFS 612/2021 57 §	Medel	Kostnadsersättningar mellan kommunerna på Åland och välfärdsområde/kommun i riket när personer flyttar emellan dessa.

Problemområde	Lag	Prioritering	Kommentar/motivering
Ersättningar	Trafikförsäkringslagen (460/2016)	Medel	Behöver ändra definitionen, som föreslagits av SHM, vilket innebär att man kan ersätta myndighet på Åland. I annan lagstiftning har man skrivit in följande: Vad som i X § föreskrivs om välfärdsområden tillämpas i landskapet Åland på den myndighet som svarar för ordnandet av hälso- och sjukvård i landskapet.
Ersättningar	Lag om rehabilitering som ersätts enligt trafikförsäkringslagen (626/1991)	Medel	7 § hänvisar till rikets hälso- och sjukvårdslag. Behöver ordnas en åländsk hänvisning på motsvarande sätt.
Ersättningar	Patientförsäkringslagen (948/2019)	Medel	Behöver ändra definitionen, som föreslagits av SHM, vilket innebär att man kan ersätta myndighet på Åland. I annan lagstiftning har man skrivit in följande: Vad som i X § föreskrivs om välfärdsområden tillämpas i landskapet Åland på den myndighet som svarar för ordnandet av hälso- och sjukvård i landskapet.
Ersättningar	Lag om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (459/2015)	Medel	Behöver ändra definitionen, som föreslagits av SHM, vilket innebär att man kan ersätta myndighet på Åland. I annan lagstiftning har man skrivit in följande: Vad som i X § föreskrivs om välfärdsområden tillämpas i landskapet Åland på den myndighet som svarar för ordnandet av hälso- och sjukvård i landskapet.
Ersättningar	Lag om lantbruksföretagares olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar (873/2015)	Medel	Behöver ändra definitionen, som föreslagits av SHM, vilket innebär att man kan ersätta myndighet på Åland. I annan lagstiftning har man skrivit in följande: Vad som i X § föreskrivs om välfärdsområden tillämpas i landskapet Åland på den myndighet som svarar för ordnandet av hälso- och sjukvård i landskapet.

Problemområde	Lag	Prioritering	Kommentar/motivering
Ersättningar	Lag om rehabilitering av frontveteraner (1184/1988)	Medel	Ändring i lagen har gjorts, ny 13a §, med hänvisningar till Åland. Hänvisningarna som gjorts i lagen är inte korrekt. Istället för hänvisning till kommuner behöver det vara till den myndighet på Åland som ansvarar för hälso- och sjukvård.
Ersättningar	Lag om skada, ådragen i militärtjänst (FFS 404/1948) (militärskadelagen)	Medel	I militärskadelagen bör anges vilken myndighet på Åland som har rätt till ersättning gällande hälso- och sjukvårdstjänster. I militärskadelagens 6 a § 3 mom., 6 b § 5 mom., 6 d § 3 mom., 43 § 2 mom. anges endast kommunerna i landskapet Åland som mottagare av ersättning. I nämnda bestämmelser borde även Ålands hälso- och sjukvård förutom kommunerna anges som mottagare av ersättning som den myndighet som anordnar hälso- och sjukvårdstjänster på Åland. I den åländska hälso- och sjukvårdslagen finns 38a § om hemvård medan det i rikets hälso- och sjukvårdslag saknas motsvarande bestämmelse. Enligt den åländska hälso- och sjukvårdslagen är hemvård en helhet av hemsjukvård, vilken Ålands hälso- och sjukvård ansvarar för, och hemservice vilket skiljer sig från riket där bestämmelsen om hemvård endast finns i rikets socialvårdslag. I riket finns även möjlighet att få ersatt kostnader för hemsjukhusvård men motsvarande bestämmelse om hemsjukhusvård saknas i den åländska hälso- och sjukvårdslagen.
Övrigt	Rikets hälso- och sjukvårdslag (FFS 1326/2010)	Hög	Av rikets 1 § 2 mom. framgår att lagen inte ska tillämpas på Åland med vissa undantag, bestämmelser är uppräknade i momentet vilka som ska tillämpas på Åland. Nu har ytterligare bestämmelser som hör till rikets lagstiftningsbehörighet lagts till i lagen men 1 § 2 mom. har inte uppdaterats vilket innebär att bestämmelserna inte kan tillämpas på Åland i och med den 1 § 2 mom. exkluderar bestämmelser som inte finns uppräknade i momentet. Risken är stor att ytterligare bestämmelser som läggs till i lagen kan skapa likadana problem i framtiden om inte något görs. Särskilt problematisk är 28 a § bestämmelsen som rör avgiftning och substitutionsbehandling av opioidberoende med opioidläkemedel. Därtill är 60 b § en bestämmelse som inte omnämns i 1 § 2 mom.

Problemområde	Lag	Prioritering	Kommentar/motivering
Övrigt	Föräldraskapslag (FFS 775/2022)	Medel	8 § 4 mom. stadgar om att välfärdsområde motsvarar kommunerna på Åland (hänvisa till vissa paragrafer). Avvikelsen vad gäller 19 § är tyvärr ofullständig: Hälsovårdare och barnmorska (mödrarrådgivning) finns inte i kommunerna på Åland, då det är ÅHS som ordnar rådgivningstjänsterna för hela Åland. Kommunen på Åland har därför inte heller rätt att ge uppdrag till en privat hälso- och sjukvårdsenhet som producerar rådgivningstjänster.
Övrigt	Lag om företagshälsovård (FFS 1383/2001)	Låg	Hänvisning i lagens 7 § görs till verksamhetsenhet för hälso- och sjukvård inom välfärdsområdet. Denna behöver ändras så att den även kan tillämpas inom landskapet Åland.
Övrigt	Arbetskyddslagen (FFS 738/2002)	Låg	Behöver få till en formulering som även innebär att den kan tillämpas på Åland så att en läkare inom den offentliga hälso- och sjukvården kan ta del av förteckningen på biologiska agenser som arbetstagare exponerats för.
Övrigt	Lag om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (FFS 559/1994)	Låg	Förvaltningsuppgift som görs av ÅHS - Det skriftliga förordnandet ges av den ansvariga läkaren för den verksamhetsenhet inom hälso- och sjukvården där sjukskötaren är anställd. (23 b § 3 mom.) Har berörts i arbetet med framtagande av ny överenskommelseförordning. Är eventuellt föremål för att förtydligas med en självstyrelsevidering. Oavsett behöver det förtydligas antingen genom överenskommelseförordning eller i självstyrelselagen.
Övrigt	Lag om användning av mänskliga organ, vävnader och celler för medicinska ändamål (FFS 101/2001)	Låg	Omnämns inte enligt självstyrelselagen till vilken lagstiftningsbehörighet detta tillhör. Preciserar närmare enligt självstyrelselagen. HD har i angränsat område, gentekniklag, att riket har förbehållits lagstiftningsbehörigheten rörande omständigheter som förutsätter en särskild naturvetenskaplig sakkunskap hos de berörda myndigheterna eller som på ett vittgående eller svåröverskådligt sätt kan påverka miljön och hälsan både i landskapet och utanför landskapet.

Problemområde	Lag	Prioritering	Kommentar/motivering
Övrigt	Blodtjänstlagen (FFS 197/2005)	Låg	Åtgärder som bör vara förvaltningsuppgift som görs av ÅHS - (9 §) - (15 § 1 mom.) - (10 § 1 mom.) - (10 § 3 mom.) - (10 § 4 mom.) Har berörts i arbetet med framttagande av ny överenskommelseförordning. Är eventuellt föremål för att förtydligas med en självstyrelsevidering. Oavsett behöver det förtydligas antingen genom överenskommelseförordning eller i självstyrelselagen.
Övrigt	Lag om institutet för hälsa och välfärd (FFS 668/2008)	Låg	Behövs en omformulering av lagen så att ingående av avtal, 6 §, också kan göras på Åland.
Övrigt	Steriliseringslag (FFS 283/1970)	Låg	Förvaltningsuppgift som görs av ÅHS - beslut av läkare (4 § 1 mom. 1 och 2 punkterna) - utlåtande av läkare (4 § 2 mom.) Har berörts i arbetet med framttagande av ny överenskommelseförordning. Är eventuellt föremål för att förtydligas med en självstyrelsevidering. Oavsett behöver det förtydligas antingen genom överenskommelseförordning eller i självstyrelselagen. Steriliseringsförordning (FFS 427/1985) är också relevant i detta avseende.

Problemområde	Lag	Prioritering	Kommentar/motivering
Övrigt	Lag om avbrytande av havandeskap (FFS 239/1970)	Låg	Förvaltningsuppgift som görs av ÅHS - beslut av läkare (5 § 2 mom.) - utlåtande av läkare (6 § 1 mom.) Har berörts i arbetet med framttagande av ny överenskommelseförordning. Är eventuellt föremål för att förtydligas med en självstyrelsevidering. Oavsett behöver det förtydligas antingen genom överenskommelseförordning eller i självstyrelselagen. Förordning om avbrytande av havandeskap (FFS 359/1970).
Övrigt	Lag om assisterad befruktning (FFS 1237/2006)	Låg	Vid ÅHS görs följande beträffande assisterad befruktning - Fattar beslut om assisterad befruktning för person - Har uppföljande information om graviditeter mm Förvaltningsuppgift som görs av ÅHS - beslut av läkare om assisterad befruktning (11 §) Har berörts i arbetet med framttagande av ny överenskommelseförordning. Är eventuellt föremål för att förtydligas med en självstyrelsevidering. Oavsett behöver det förtydligas antingen genom överenskommelseförordning eller i självstyrelselagen.

Problemområde	Lag	Prioritering	Kommentar/motivering
Övrigt	Lag om utredande av dödsorsak (FFS 459/1973)	Låg	Endast rättsmedicinska delen dvs. 7-10 §§ och övriga bestämmelserna som hör till dem. Medicinsk utredning av dödsorsak, dvs. 3 – 6 §§, bedöms höra till Ålands lagstiftningsbehörighet som en del av allmän hälso- och sjukvård. En verksamhet för hälso- och sjukvården eller läkaren ska anmäla dödsfall till befolkningsdatasystemet och till Institutet för hälsa och välfärd (1 § 2 mom.). Har berörts i arbetet med framttagande av ny överenskommelseförordning. Är eventuellt föremål för att förtydligas med en självstyrelsevidering. Oavsett behöver det förtydligas antingen genom överenskommelseförordning eller i självstyrelselagen.
Övrigt	Läkemedelslag (FFS 395/1987)	Låg	Särskilda bestämmelser om Åland Åland (68 och 71 §§) Driften av sjukhusapotek behöver regleras i en överenskommelseförordning om ÅHS ska fortsätta driva det eller omorganiseras så att någon annan är huvudman. Har berörts i arbetet med framttagande av ny överenskommelseförordning. Är eventuellt föremål för att förtydligas med en självstyrelsevidering. Oavsett behöver det förtydligas antingen genom överenskommelseförordning eller i självstyrelselagen.

Problemområde	Lag	Prioritering	Kommentar/motivering
Övrigt	Lag om elektroniska recept (FFS 61/2007)	Låg	Förvaltningsuppgift som görs av ÅHS - Egenkontroll av verksamhetsenheter inom hälso- och sjukvården och läkemedelsförskrivare vid förskrivningen av biologiska läkemedel (24 a §) Har berörts i arbetet med framttagande av ny överenskommelseförordning. Är eventuellt föremål för att förtydligas med en självstyrelsevidering. Oavsett behöver det förtydligas antingen genom överenskommelseförordning eller i självstyrelselagen.
Övrigt	Lag om medicintekniska produkter (FFS 719/2021)	Låg	Förvaltningsuppgift som görs av ÅHS - anmäla till Fimea om tillhandahållande av produkter på marknaden (49 §) Har berörts i arbetet med framttagande av ny överenskommelseförordning. Är eventuellt föremål för att förtydligas med en självstyrelsevidering. Oavsett behöver det förtydligas antingen genom överenskommelseförordning eller i självstyrelselagen.